

מה עושים עם המס

בניין מס הכנסה בירושלים.
פריסת המס מתבצעת
באמצעות פנייה לפקיד השומה
(צילום: פלאש 90)

מיסוי פנסיוני במעמד הפרישה הוא נושא סבוך ומורכב, שיש להיערך אליו בהתאם ולקבל ייעוץ הולם • במאמר הבא נשפוך אור על התחום ונציע כמה תכנוני מס לאוכלוסיית הפורשים

מאת רואי החשבון אמיר גבאי ורן חובב, מומחים למיסוי ופרישה

יש מצבים בחיים שבהם תכנון מס נכון יכול לסייע לנו לחסוך כסף רב, שללא תכנון, היינו משלמים אותו לשלטונות המס. אחד משלבי החיים הללו, המצריכים היערכות מיוחדת, הוא השלב שלקראת גיל הפרישה.

לתכנון מס לקראת הפרישה יש חשיבות רבה, וזאת מכמה סיבות: ההחלטות במועד הפרישה הן בלתי הפיכות, וכמו כן, החיסכון בתשלומי המס יכול להגיע לעשרות אלפי שקלים ויותר. מלבד זאת, ההכנסה החודשית בתקופת הפנסיה צפויה לגדול עם תכנון מס נכון. התכנון גם מסייע לפרוש למצות את הטבות המס שלהן הוא זכאי בתקופת הפנסיה, בכל הקשור למיסוי כלל מקורות ההכנסה שלו.

למעסיק יתרון נוסף הגלום בתכנון מס בפרישה, והוא הגדלת תשלומי המעסיק לעובד בערכים נטו, מבלי שיהיה עליו לשלם לעובד סכומי כסף נוספים.

יש כמה סוגים של פרישה: עזיבת עבודה ושינוי קריירה, פרישה מוקדמת ופרישה לגמלאות. מודל הפרישה שונה בין ארגון אחד למשנהו. בכל מקרה, חלק מכספי הפרישה פטורים ממס וחלקם חייבים במס.

הכספים הפטורים ממס בעת הפרישה כוללים כספי תגמולים במעמד שכיר (הון), קרן השתלמות וקופות גמל במעמד עצמאי. ניתן לבחור בין משיכה (מותנית בוותק ובגיל) של הכספים לבין העברתם, תוך המשך צבירת זכויות. ניתן להשתמש בכספים אלו לצורך השלמת הכנסה בתקופת הפנסיה.

רן חובב

הכספים החייבים במס בעת הפרישה כוללים מענקי פרישה, לרבות פיצויי פיטורים, פדיון ימי מחלה, תשלום בגין אי-הורעה מוקדמת, מענק הסתגלות (בגין כספים אלו קיים פטור ממס עד לתקרה), כספי תגמולים במעמד שכיר (קצבה), פנסיה חודשית (קיים פטור אלטרנטיבי עד לתקרה) ופדיון ימי חופשה. גובה המס ניתן לתכנון.

חשוב תקרת הפטור לגבי פיצויי פיטורים ומענקי פרישה מתבצע באופן הבא: הפיצויים הפטורים מחושבים על-ידי הכפלת מספר שנות העבודה במשכורת הקובעת ועד לתקרה (10,220 שקל לכל שנת עבודה).

אחד התנאים לפטור ממס על כספי פיצויים ומענקי פרישה הוא ניתוק מוחלט של יחסי עובד-מעביד, דהיינו תקופת צינון של 3 חודשים לפחות אולם יש לבחון כל מקרה לגופו.

פריסת מס

במטרה להקטין את נטל המס על כספי הפיצויים ומענקי הפרישה בעת הפרישה מהעבודה ניתן, בין היתר, לשקול לפרוס את כספי הפיצויים ומענקי הפרישה החייבים במס על פני 6 שנים. ניתן לפרוס לאחור או קדימה. על כל 4 שנות עבודה מגיעה לפרוש שנת פריסה אחת, אך לא יותר מ-6 שנות פריסה. מובן שהשיקול בנוגע לשאלה לכמה שנים לפרוס את כספי הפיצויים החייבים במס (עד 6 שנים) הוא של הפורש, ועליו לבחון זאת בכפוף לצפי ההכנסות העתידיות בשנים שלאחר הפרישה או להיסטוריית ההכנסות בשנים שלפני פרישתו מהעבודה. שיעור המס השולי האפקטיבי החל על הפריסה תלוי בגובה ההכנסה מכלל מקורות ההכנסה האחרים של הפורש. למועד הפרישה במהלך השנה יש חשיבות רבה. פרישה לפני 30 בספטמבר תביא לכך ששנת הפריסה הראשונה תהיה אותה השנה שבה הפורש פרש מהעבודה, ומכיוון שבאותה

7000 שקל
תקרת הקצבה
לצורך פטור ממס

35%
שיעור הקצבה
הפטור ממס

תשלום במהלך 6 השנים הקודמות לפרישה, ובוודאי שמומלצת אם מתכוונים להמשיך לעבוד בעתיד. פריסה לאחור תתאים גם למי שחל גידול ניכר בשכרו סמוך לפרישה, ובמקרים של מענק פטירה כאשר לא היו לבני הזוג הכנסות בשנים שלפני קבלת מענק הפטירה, או אם היו להם הכנסות נמוכות.

דחיית מס

רצף זכויות פיצויים כתכנון מס בעת עזיבת עבודה או שינוי קריירה: ניתן לדחות את ההתחשבות לצורך מס על כספי הפיצויים ומענקי פרישה למועד מאוחר יותר, למועד עזיבת מקום העבודה הבא ו/או למועד הפרישה המוחלט. מומלץ לבחון את הכדאיות הטמונה בביצוע מהלך זה בסיוע של איש מקצוע, מומחה למיסוי ופרישה.

העקרונות: כל כספי הפיצויים ומענקי הפרישה יופקדו בקופת גמל אישית (במעמד שכיר). כמוכן שכספים שנצברו בפוליסות הביטוח יכולים להישאר בפוליסות. חזרה מההסדר אפשרית במהלך השנה הראשונה לאחר עזיבת העבודה ומעניקה גמישות בקבלת ההחלטות.

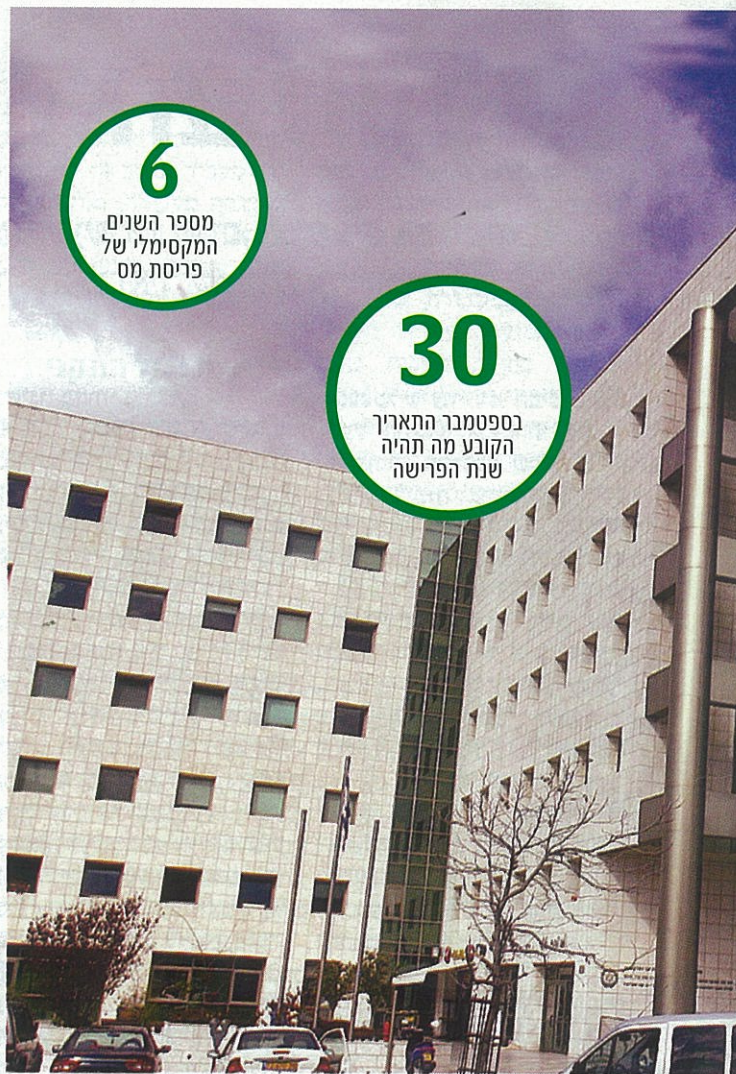
ניתן לכלכל את הצעדים ולקבוע עיתוי אופטימלי למשיכת הכספים,

שנת המס היתה לפרוש הכנסה מעבודה עד למועד הפרישה, סביר ששיעור המס שיחול על כספי הפיצויים יהיה גבוה יותר (מותנה בכדיקת הנתונים האישיים של הפורש).

פרישה לאחר 30 בספטמבר תביא לכך ששנת הפריסה הראשונה תהיה שנת המס הבאה, שבה לעתים צפויה לפרוש ירידה משמעותית בהכנסה, אם לא חזר למעגל העבודה, בשל כך שיעור המס השולי שלו צפוי להיות נמוך יותר. מעבר לכך, בכל מקרה, בשנים הבאות צפויה ירידה בשיעורי המס.

פריסת המס מתבצעת באמצעות פנייה לפקיד השומה. בהקשר זה נדגיש כי הפריסה היא לצורך חישוב המס בלבד, ופיצויי הפיטורים ומענקי הפרישה משולמים לפרוש בסכום אחד. פקיד השומה קובע את המקדמה לתשלום על חשבון המס, ועל הפורש חלה החובה להגיש דוח שנתי למס הכנסה ככל אחת משנות הפריסה, לצורך התחשבות סופית.

פריסה קדימה - מומלצת למי שצפויה לו ירידה בהכנסה לאחר הפרישה. הפחתת שיעורי המס הצפויה במהלך השנים הבאות, בעקבות הרפורמה, תומכת בכדאיות הפריסה קדימה. פריסה לאחור - מומלצת במקרים שבהם העובר יצא לחופשה ללא

6
מספר השנים
המקסימלי של
פריסת מס

30
בספטמבר התאריך
הקובע מה תהיה
שנת הפרישה

כיום לא ניתן לבצע הפקדה חד-פעמית לקצבה).

סעיף 9א' לפקודת מס הכנסה מעניק פטור חלקי ממס לתשלומי הפנסיה. הפטור חל על 35% מהקצבה, עד לתקרה של 7,000 שקל לחודש (להלן "קצבה מזכה"). הפטור חל במקרה שלא נוצל הפטור על מענקי הפרישה. בפרישה מוקדמת ההטבה מבוטלת.

סעיף 9א(ב) לפקודה מעניק 35% פטור מקצבה מזכה עבור מי שהגיע לגיל הפרישה על-פי החוק ולא קיבל מענקים פטורים ליד. במקרים של קבלת מענקים מוקדמים תיתכן כדאיות לתשלום מס ולבצע פריסת מס - ללא ניצול הפטור המקסימלי על מענקי הפרישה, ולזכות בפטור על הקצבה החודשית לאחר גיל הפרישה.

ניכוי זיכוי

סעיף 47 לפקודת מס הכנסה קובע בין היתר שיינתן ניכוי של 7% מהכנסה שאינה הכנסה מעבודה בגין הפקדה לקופת גמל כעמית עצמאי. פנסיה נכללת בהגדרת הכנסה שאינה הכנסה מעבודה.

קיימת אפשרות להגדיל את הניכוי לשיעור 10.5% ועד לתקרה הקבועה בחוק. סעיף 45 מאפשר גם קבלת זיכוי ממס כנגד הכנסה זו. התוצאה: תשלום מס נמוך יותר על הפנסיה.

ניצול הטבות מס

בעת עזיבת עבודה ו/או פרישה יש לקבל החלטות חשוכות הנוגעות להסכם הפרישה והזכויות שלהן זכאים.

בין היתר צריך להחליט לגבי השימוש במענקי הפרישה, כספי הפיצויים והפנסיה - לדוגמה, משיכת הכספים בחלקם או במלואם מפוליסות ביטוח המנהלים בסכום חד-פעמי, והשקעתם במכשירים פיננסיים חלופיים או השארתם בחברת הביטוח לצורך קבלת קצבה חודשית.

בחירת מסלול הקצבה האופטימלי: בקרן הפנסיה ו/או ביטוח המנהלים, שימוש נכון בכספים שנצברו במהלך השנים בקופות גמל ובקרנות השתלמות, יצירת מקורות להכנסה חודשית בתקופת הפנסיה, מיסוי רווחים משוק ההון (הדורש תכנון מס, לרבות דיווח שוטף למס הכנסה), מיסוי הכנסות מריבית, לרבות מימוש הטבות מס לגמלאים בתקופה שלאחר הפרישה, תכנון תקציב לתא המשפחתי ובניית תזרים מזומנים יציב לתקופת הפנסיה, תכנון מס בהטבות סוציאליות אם ממשיכים לעבוד במקום עבודה חדש לאחר הפרישה מהמעביד האחרון, שמירה על כסיויים ביטוחיים והעברת הנחיות לגופים הרלוונטיים, דיווח לרשויות המס ועוד.

מרבית החלטות שמקבלים בעת

באופן משמעותי את סך הפטור ממס המגיע על כלל הכספים שנצברו ושימשיכו להיצבר בעתיד.

דחיית ההתחשבות למועד הפרישה המוחלט מביאה באופן טבעי לקיטון ניכר בתשלומי המס על הכספים שנצברו ושימשיכו להיצבר, מאחר שכרוב המקרים ההכנסה מעבודה בתקופת הפנסיה תהיה נמוכה יותר, אם בכלל, ובכל מקרה צפויה ירידה בשיעורי המס בשנים הבאות בעקבות הרפורמה במס.

ייעוד פיצויים לקצבה

דגשים: יש לשים לב למקרים שבהם השכר במקום העבודה החדש נמוך מתקרת הפטור, ולהיות מודע לעובדה כי קופות גמל אינן מכשיר המבטיח תשואה. נדרש ליווי מקצועי ומעקב.

יש אפשרות להשאיר את כספי הפיצויים בקרן הפנסיה ו/או בפוליסת הביטוח לקצבה בחברת הביטוח, כדי למטרת קצבה חודשית לתקופת הפנסיה. לעניין זה, יש לבחון את הכדאיות בהיבט המימוני ובהיבט המס, היום ובעתיד. יש להתחשב במצב האישי והבריאותי, במצב המשפחתי ובכל מידע רלוונטי נוסף.

ייעוד כספי פיצויים לקצבה נעשה בכפוף למגבלות. (למשל, כעיקרון

פרישה לאחר 30 בספטמבר תביא לכך ששנת הפרישה הראשונה תהיה שנת המס הבאה, שבה לעתים צפויה לפורש ירידה בהכנסה

במקביל ליתרונות דחיית תשלום המס. אם נמצא מעסיק חדש, תיתכן חזרה מהסדר גם במהלך שנתיים מיום עזיבת העבודה. ניתן לצבור ותק ולפצל הפקדות עתידיות, ובכך לגרום להשיקת החלק החייב במס. מהלך זה מתאים גם לציפי כי במקום העבודה הבא יהיו מענקי פרישה נמוכים. במצבים אלו ייתכנו החזרי מס - בכפוף לבדיקה אישית.

היתרונות: צירוף תקופות העבודה במקום העבודה האחרון ובמקום העבודה הבא יעניק לפורש חיטון גדול בהרבה בתשלום המס בעתיד. ביצוע שינוי במבנה ההפרשות הסוציאליות במקום עבודה חדש, ו/או גידול בתנאי השכר, עשויים להגדיל

הפרישה הן בלתי הפיכות, וההבדל בין החלטה אחת לאחרת יכול להסתכם בעשרות אלפי שקלים. לפיכך מומלץ לפנות לקבלת ייעוץ אישי וליווי מקצועי מתמשך, אשר יסייעו לקבל את ההחלטות הטובות ביותר.

מה הופך יועץ למומחה

ההחלטות שנדרשים להן חולשות על תחומי התמחות שונים, דיני עבודה, מיסוי, ביטוח ופנסיה, כלכלה, מימון וכדאיות, ותחומים נוספים הקשורים לעולם הפרישה.

יועץ הפרישה הדרוש הוא אפוא יועץ רב-תחומי הבקיא ומנוסה בעולם המיסוי (מיסוי הטבות סוציאליות, מיסוי בפרישה ועזיבת עבודה, מיסוי שוק ההון והטבות מס לגמלאים), ויש לו כמובן ההשכלה הנדרשת והזכות, על-פי החוק, לייצג אותך בפני

רשויות המס (רואה-חשבון ו/או יועץ מס).

כמ כן דרוש שיהיה לו רקע בדיני עבודה בכל הקשור לפרישה ולפנסיה, שיכיר מודלים שונים של פרישה, הסכמי עבודה, הסכמי פרישה והסכמים קיבוציים, ושהיה לו ניסיון בליווי תהליכי פרישה בארגון.

נדרשות גם בקיאות בתנאי פוליסות הביטוח השונות, בקיאות בתקנוני קרנות הפנסיה החדשות והוותיקות, הכרת תקנות קופות הגמל ויתר החוקים הרלוונטיים, הכרת החלופות השונות והמוצרים הפנסיוניים הישנים והחדשים, וכמובן דרושים ידע וניסיון מצטבר רב שנים בתחום.

עוד יש צורך בהכרת אלטרנטיבות החיסכון, לרבות בהיבט המס, ידע במימון וניסיון בתכנון מקורות הכנסה. ולבסוף, כמו ברפואה ובמשפטים, כך גם בתחומי המס, הפנסיה והכלכלה דרושות מומחיות, היכרות מעמיקה וניסיון בעבודה מתמשכת מול פורשים רבים, כדי להבין באמת מהם הצרכים הייחודיים של אוכלוסיית הפורשים ומהם הפתרונות המתאימים להם.

מאמר זה אינו כולל את כל הנושאים הקשורים לייעוץ לקראת פרישה, והוא מובא כאן להמחשה בלבד. תכנון הפרישה הינו על-פי שיקול דעתו הבלעדי של הפורש. נקיטת פעולות אלו אינה מהווה תחליף לקבלת ייעוץ פרישה ולליווי מקצועי מאיש מקצוע.

שום אינפורמציה המופיעה במאמר אינה מהווה המלצה לביצוע או לאי-ביצוע מהלך כלשהו. מחובתכם להתיעץ לפני כל פעולה. ☒

הכותבים הם מומחים למיסוי ופרישה, B4 יועצי פרישה בע"מ.
www.prisha.co.il

אמיר גבאי